

Таликін Є. А.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри господарського права

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

РИСИ ПОЗОВНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню рис позовної форми захисту в господарському судочинстві. Аналізуються ті ознаки, що втілюють функціональну адекватність позовної форми до предмету судової діяльності, яким є розгляд та вирішення спору про право. Автор відмічає характер участі сторін, змагання як спосіб розгляду, властивості динаміки відношення, особливості закріплення результатів.

Ключові слова: позовна форма, господарське судочинство, змагальність, судові акти.

Постановка проблеми. Основу господарської процесуальної форми складає позовне провадження. Історія становлення господарського процесу свідчить про те, що саме позовне провадження є базою, традицією та серцевиною судочинства. Сьогодні потрібність позовної форми захисту прав суб'єктів господарювання не викликає сумнів. Науковці підкреслюють, що позовна форма захисту права є основною формою захисту при вирішенні більшості спорів про право тому, що вона забезпечує учасникам спору найбільш широкі гарантії щодо з'ясування всіх обставин, пов'язаних із порушенням права, та щодо винесення законного і обгрунтованого рішення [1, с. 142–143]. Ідеться про те, що позовне провадження набуває конститутивного значення для формування галузей процесуального права, відчуває тенденцію до фундаменталізації [2, с. 8, 10].

Однак розвиток економічних відносин та їх правового регулювання акцентує увагу на відповідності наявної моделі позовного провадження в господарському судочинстві для виконання наявних завдань господарського судочинства. Учені зауважують, що новий рівень судового правозастосування вимагає не лише точності застосування чинного законодавства, а й особливої уваги до застосування Конституції України як нормативного акту прямої дії та Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, забезпечення доступності цивільного судочинства з точки зору реалізації конвенційного права на справедливий судовий розгляд [2, с. 10]. Вважається, що зв'язок динаміки розвитку позовного провадження є більш глибоким і охоплює глобальне налаштування позовної форми захисту в руслі забезпечення функціонального призначення суду в справі захисту прав людини (зокрема, приватного характеру). У центрі уваги процесуальної науки перебуває питання придатності традиційної позовної форми до захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання на сучасному етапі, оптимізації процесуальних правил, уточнення сфери застосування позовного провадження.

Однак розвиток економічних відносин та їх правового регулювання акцентує увагу на відповідності наявної моделі позовного провадження в господарському судочинстві для виконання наявних завдань. Учені зауважують, що новий рівень судового правозастосування вимагає не лише точності застосування чинного законодавства, а й особливої уваги до застосування Конституції України як нормативного акту прямої дії та Європейської конвенції про захист прав людини і осново-

положних свобод, забезпечення доступності цивільного судочинства з точки зору реалізації конвенційного права на справедливий судовий розгляд [2, с. 10]. Вважається, що зв'язок динаміки розвитку позовного провадження є більш глибоким і охоплює глобальне налаштування позовної форми захисту в руслі забезпечення функціонального призначення суду в справі захисту прав суб'єктивних прав та інтересів. У центрі уваги сучасної процесуальної науки перебуває питання придатності традиційної позовної форми до захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання на сучасному етапі, оптимізації процесуальних правил, уточнення сфери застосування позовного провадження.

Зокрема, метою цієї статті є з'ясування рис позовної форми захисту в господарському судочинстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правова доктрина звертається до характеристики позовної форми захисту. Традиційно йдеться про такі риси:

– наявність матеріально-правової вимоги, яка впливає із порушеного або оспорюваного права сторони і яка підлягає розгляду в певному порядку, встановленому законом;

– наявність спору про суб'єктивне право;

– наявність двох сторін із протилежними інтересами, які наділені законом певними правомочностями щодо захисту своїх прав і охоронюваних інтересів у суді [3, с. 24].

Поряд називаються такі положення:

– порядок розгляду та вирішення справ визначається нормами законодавства;

– особи, які беруть участь у справі, мають право особисто або через своїх представників брати участь у її розгляді;

– для осіб, які беруть участь у справі, закон передбачає певні правові гарантії, які надають їм можливість впливати на хід процесу та вимагати винесення судового рішення;

– позовне провадження має змагальний характер [3, с. 20].

В одній із монографій, присвячених позову, називаються такі ознаки позовного провадження:

– наявність спору;

– рівність суб'єктів спору;

– предметом захисту виступає вірогідно порушене або оспорене суб'єктивне право чи охоронюваний законом інтерес;

– порушення шляхом подачі до суду позовної заяви;

– метою позовного провадження є захист порушеного або оспореного права, передбаченим у законі способом [4, с. 185–195].

Інші науковці в продовження викладених позицій акцентують увагу на існуванні поряд із сторонами, що спорять, третьою, незалежною та безсторонньою особою (суду), яка зобов'язана дати відповідь на заявлену вимогу про захист [5, с. 109]. Г.Л. Осокіна додає ознаку змагальності та рівного правового становища сторін [6, с. 41].

Представлені в літературі позиції, спрямовані на пошук ознак позовної форми захисту в іншому напрямі. Так, П.П. Колесов вважає ознаками цивільного позову такі положення:

– цивільний позов гарантує особі автономію;

– цивільний позов пов'язаний із спором про приватне право;
– сторонами цивільного спору є учасники горизонтальних відносин;

– цивільно-правова вимога пов'язана зі станом речей або виконанням цивільно-правових зобов'язань [7, с. 138].

Досить неординарним є погляд О.В. Смірнова, який полягає у виокремленні таких ознак позовної форми захисту:

– позивач є активним у процесі, він збирає та надає докази, відстоює свою позицію в суді та процес рухається, насамперед його зусиллями;

– позов у якості своєї єдиної та кінцевої цілі передбачає перемогу в судовому спорі;

– позов є право особи, що його підтримує, а не процесуальний обов'язок;

– докази, надані сторонами, оцінюються судом за внутрішнім переконанням;

– суд зобов'язаний розпочати провадження в справі у випадку пред'явлення належної позовної вимоги [8, с. 55–57].

Отже, наука демонструє дещо різноманітні підходи до ідентифікації позовної форми захисту. На нашу думку, сформовані радянськими вченими риси, що досить стало підтримуються в науці, характеризують здебільшого не позовну форму, а ті матеріальні відносини, у яких вона має застосування. Деякі із зазначених у науці рис властиві не тільки позовній формі, але й іншим категоріям більш широкого змісту. Такими є положення про те, що порядок розгляду та вирішення справ визначається нормами законодавства; докази, надані сторонами, оцінюються судом за внутрішнім переконанням; в учасників наявні процесуальні правові гарантії, які надають їм можливість впливати на хід процесу та вимагати винесення судового рішення тощо. Інші риси (як-то змагальний характер) вимагають переосмислення у зв'язку із загальною демократизацією судочинства. Тому питання рис позовної форми захисту не може вважатися вичерпаним.

Риси позовної форми захисту відрізняють її від інших форм. Разом із тим порівняння та виокремлення особливого відбувається в мінливій системі з нестабільними вихідними положеннями. Мають значення не тільки розбіжності в наукових позиціях щодо визначення сутності позовної форми, але й докорінні зміни законодавчих підходів, що неминуче призводять до перегляду доктринальних положень. Т.В. Сахнова влучно підкреслює, що «позов стає процесуальним засобом не тільки приватноправових інтересів, але й публічних; предмет позову вже не «вміщується» в цивілістичному інтересі, а вимога про захист в позовному провадженні може супроводжувати корпоративні, організаційні відносини, хоча й пов'язані з цивільними, але все ж їм не тотожні» [9, с. 42]. Приклад кваліфікації вітчизняним законодавцем адміністративної процесуальної форми розгляду публічно-правових спорів як позовної актуалізує питання уточнення ознак останньої або оцінки такого рішення, як помилкового. Має тривалу історію та досить вагому аргументацію теорія універсальності позову, згідно якої право на позов, буде цей позов цивільним, кримінальним чи адміністративним, має одну й ту саму природу [10, с. 31]. Широке розуміння позовної форми реалізується в тезах про те, що кримінальне обвинувачення є ні що інше, як різновид універсального правового явища – позову – з огляду на спрямованість на однаково мету, а саме захист особи [11].

Тому майже «вічна» категорія позову вимагає усталення теоретичних підвалин розуміння насамперед з огляду на важливість уніфікації застосування в законодавстві, практиці та науці. На думку Г.П. Тимченка, однією з причин існування сьогоденних законодавчих колізій або труднощів формулюван-

ня тексту законів є складність поділу всього того (а не тільки природи правових спорів), що має в праві приватні і публічні елементи. Автор заперечує радикальні підходи та пропонує зважати на те, що в судочинстві поряд з елементами публічності завжди присутні елементи, які мають приватний характер і виявляються в тому, що не тільки цивільний процес, але й адміністративний ґрунтується на визнанні позову як універсального засобу захисту права і наявності спору про право, а отже, застосування позовної форми захисту права; в обох видах процесу діють, хоча й дещо специфічно, принципи диспозитивності і змагальності, які також у своїх витоках мають приватні права й інтереси [12, с. 132].

Висловимо припущення про те, що глобальна тенденція оптимізації процесуальних засобів захисту на сьогодні має одним із своїх наслідків зближення самостійних процесуальних форм, запозичення нетрадиційних і раніше невластивих рис, взаємне проникнення публічних і приватних елементів. Тому і розмежування окремих форм захисту набуває більш тонкого характеру, відбувається не на підставі яскравих рис чи категоричних тверджень, а з огляду на відтінки, переважання певних якостей, відмінностей у формах прояву тих чи інших властивостей. Виокремлення тієї чи іншої категорії – у цьому випадку позовної форми захисту – набуває все більш оціночного та умовного характеру.

Також хотілося б звернути увагу на таке. Сучасний рівень розвитку стійкої системи процесуальних відносин, що складаються у зв'язку з пред'явленням, розглядом, вирішенням позову. Позовна форма стає самостійним феноменом із властивими їй стійкими рисами. Позовна процесуальна форма розгляду та вирішення з огляду на дотримання її «чистоти» є одним із вагомих чинників ідентифікації засобу захисту як позову. Тому важливо не тільки назвати вимогу про захист «позовом» (як то мало місце в Кодексі адміністративного судочинства України), але й зберегти сутнісні риси позовної форми захисту. Тільки відповідність між сутнісними характеристиками, що притаманні вимозі, та процесуальною формою її розгляду і вирішення складає цілісну, внутрішньо узгоджену та ефективну систему захисту.

Позовна форма давно не обмежена цивільним процесом та приватними відносинами. Її риси не пов'язані з галузевою приналежністю та виокремлюються в порівнянні з іншими судовими формами захисту, що кваліфікуються як непозовні. Відмітним є те, що досить стало розуміння непозовних проваджень у цивільному процесі (окремого провадження та провадження в справах, що виникають з адміністративно-правових відносин) на сьогодні істотно змінилося. На зміну провадженню в справах, що виникають з адміністративних відносин, прийшла адміністративна процесуальна форма, названа законодавцем позовною. У цьому світлі набуває актуальності критика самостійності процесуальної форми окремого провадження. Адже вчені давно говорять про наявність лише незначних виключень для окремого провадження в порівнянні з позовним [13, с. 12] та висловлюють думки про те, що кількість процесуальних особливостей недостатня для того, щоб можна було говорити про окрему процесуальну форму окремого провадження [14, с. 74].

На наш погляд, на фоні існування в цивільному процесі поряд із позовним провадженням у справах, що виникають з адміністративних відносин, кваліфікація і окремого провадження в якості самостійного виду судочинства була ще певним чином виправданою. З оформлення адміністративної юрисдикції та адміністративної процесуальної форми загальна картина структури цивільного процесу дещо змінилася, і самостійність процесуальної форми окремого провадження викликає більше зауважень. У науці зазначається про спрямованість окремого

провадження на усунення правової невизначеності або неточності, що обумовлює відсутність пред'явлення зустрічного позову, заміну сторін, укладення мирової угоди, звернення до третейського суду [15, с. 498]. Яскравим прикладом непевності висновків щодо окремого провадження є позиція Н.А. Чудиновської, яка стверджує, що розгляд та вирішення певних категорій справ (оголошення громадянина померлим, обмеження дієздатності тощо), віднесених законом до окремого провадження, має відбуватися за правилами позовного провадження. Однак таке реформування структури Цивільного процесуального кодексу України навряд чи доцільне, оскільки при цьому буде порушена структура процесуального законодавства, яка склалася історично. Крім того, розгляд відповідних категорій справ за правилами позовного провадження призведе до труднощів при визначенні складу осіб, що беруть участь у справі, а також збільшення строків їх розгляду, ускладнення процедури, що у свою чергу утруднить здійснення громадянами права на судовий захист [16, с. 25–26]. Отже, по суті, автор говорить про визнання неістотною заміни однієї форми (окремого провадження) на іншу (позовну).

Викладене свідчить про наявність підстав для додаткового обґрунтування самостійності процесуальної форми окремого провадження в цивільному процесі. З огляду на те, що вітчизняному господарському процесу така форма невідома, актуальність викладених теоретичних положень знижується, однак пропозиції деяких учених про запровадження відповідних процесуальних правил у господарський процес [17, с. 343–344; 18, с. 8] набувають дещо іншого звучання та вимагають ретельної перевірки.

Господарський процес в Україні поряд із позовним провадженням передбачає провадження в справах про банкрутство. Оформилось, хоча і не отримало однозначного визнання в науці, провадження щодо застосування запобіжних заходів. Передбачене провадження в справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих документів на примусове виконання рішень третейських судів. Названі види проваджень відображають специфічні процесуальні форми непозовного характеру, а також можуть бути об'єктами порівняння.

Світовою практикою доведена життєздатність та ефективність судового наказу, процедура видачі якого багатьма науковцями оцінюється в якості своєрідної процесуальної форми [19, с. 282; 20, с. 63; 21, с. 77]. Відмітним є те, що сфера застосування судового наказу базується на вимогах позовного характеру, однак розгляд та вирішення відбувається в іншій процесуальній формі. Разом із тим оцінки процедури видачі судового наказу в науці є настільки різними, що обрання сталих основ для порівняння з позовною формою уявляється самостійним складним завданням. Більше того, у залежності від обраної законодавцем моделі наказного провадження воно може бути оцінено як самостійний вид провадження, або як процедура в межах позовного провадження.

У літературі звертається увага на порівняння позовної форми захисту з непозовними формами, однак у переважній більшості – в аспекті з'ясування особливостей останніх. Так, наприклад, при розгляді специфіки окремого провадження А.В. Юдин говорить про часткову адаптацію принципу публічної істини [14, с. 12]. На підставі дослідження непозовних видів провадження в цивільному процесі Л.М. Мокроусова до змісту спеціальної цивільної процесуальної форми відносить спеціальні норми про підсудність, норми, що визначають умови звернення до суду, спеціальні норми, що встановлюють строки можливого звернення до суду або розгляду справи, спеціальні норми, що впливають на взаємодію принципів цивіль-

ного процесу, норми, присвячені змісту та порядку виконання рішення суду [22, с. 10].

Автором вже проводилось порівняння позовного провадження та провадження в справах про банкрутство, у результаті чого було сформульовано відмінні риси провадження в справах про банкрутство:

- спрямованість на врегулювання правової ситуації, для якої характерно поєднання потенційно високої суперечливості, інтенсивності та напруженості приватних інтересів, та публічного інтересу в підтриманні платоспроможності господарюючих суб'єктів і цивілізованому способі задоволення вимог кредиторів;

- суб'єктний склад, що характеризується наявністю численної кількості зацікавлених учасників із різним правовим статусом; функціонуванням суб'єкта зі своєрідним правовим статусом – арбітражного керуючого;

- специфічні процесуальні засоби реалізації інтересів матеріального характеру;

- обмеження принципів змагальності та диспозитивності;

- структура стадії розгляду в суді першої інстанції, що складається з комбінації етапів організації судової діяльності та судових процедур.

- своєрідність системи процесуальних актів.

Продовжуючи дослідження в подібному напрямі та акцентуючи увагу на позовній формі захисту, ми вважаємо за необхідне звернутися до таких її аспектів. Зокрема, важлива риса позовної форми захисту пов'язана із взаємним становищем сторін у справі. Мова йде не стільки про визначення сторін як таких у законі, скільки про характер їх участі в процесі: матеріальну і процесуальну зацікавленість, що має взаємновиключний характер; процесуальний статус, що характеризується максимально широкими правами і можливостями з їх реалізації за відсутності процесуальних обов'язків.

Заслужують на увагу твердження науковців щодо зв'язку позовної форми захисту із засадами змагальності. Разом із тим риси позовної форми захисту, пов'язані з дією принципів судочинства, як-то рівність сторін та змагальність вимагають певного корегування з урахуванням сучасного стану розвитку судових форм. Варто дослухатися до О.А. Беляневич, яка зауважує, що рівність сторін є одним з основних принципів судочинства та у відповідності до ст. 129 Конституції України («рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом»). Оскільки конституційні норми не зазначають форми провадження в суді тієї чи іншої юрисдикції, це дозволяє говорити про універсальність принципу процесуальної рівності в сучасній моделі змагального судового процесу (як антиподу процесу інквізиційному) та про відсутність зв'язку його саме і тільки з позовною формою захисту права [23, с. 239].

Зв'язок змагальності позовною формою захисту також не представляється суто прямолінійним. Навряд чи правильним буде протиставлення позовної форми судового захисту іншим як заснованої на засадах змагальності. На сьогодні змагальність характеризує судочинство у всіх його формах, притаманних не тільки позовному провадженню, але й непозовними провадженнями, і навіть кримінальному процесу. Слушно в науці відмічається специфіка реалізації принципу змагальності та тісно пов'язаного з ним принципу офіційного з'ясування обставин справи (істини) у різних юрисдикціях та видах провадження [12 с. 79–83; 14 с. 12; 22, с. 10]. Мова йде скоріше про форми реалізації однієї ідеї. Справедливо звертається увага в науці на те, що особливості реалізації в різних судочинствах змагального начала як невід'ємної ознаки позовної форми захисту можуть перебільшувати те спільне, що властиво позовному провадженню як такому [23, с. 241].

Приймаючи за вихідне положення тезу про те, що дія принципу змагальності притаманна всім судовим формам захисту прав та інтересів осіб, вважаємо, що тільки позовній формі властива повноцінна реалізація зазначеного начала, що проявляється в тому, що змагання сторін між собою є способом встановлення фактичних обставин справи, переконання суду, спрямування ходу розгляду справи. Непозовні процесуальні форми містять у собі елементи змагальності, які є гарантією дотримання законності, та втілюються в специфічних формах: поетапна реалізація процесуальних прав сторонами в провадженні із застосування запобіжних заходів і в наказному провадженні; інститут заінтересованих осіб в окремому провадженні тощо. Змагальність у непозовних формах захисту спричиняє вплив на стадійний (поетапний) рух процесу. Отже, тільки для позовної форми захисту характерне змагання сторін як спосіб організації розгляду справи.

Відповідно, форма судового розгляду, створена в позовному провадженні, – судове засідання – пристосована саме для змагання сторін з різними протилежними інтересами в доведенні своєї правоти. Застосування судового засідання в непозовних формах є обґрунтованим і доцільним тільки в тих випадках, коли йдеться про наявність спору (конфлікту) між учасниками. Так, окремі питання в провадженні в справах про банкрутство вирішуються у формі судового засідання. У порядку судового засідання відбувається розгляд справ окремого провадження, оскільки вони можуть містити в собі спір про факт.

Безпосереднім наслідком змагального способу розгляду справи є організація доказової діяльності як способу встановлення фактичних обставин справи. На наше переконання, позовна форма має місце тільки при побудові доказової діяльності на підставі взаємної активності сторін. Активність суду у встановленні обставин справи суперечить природі позову. Не заперечуючи практичної цінності та важливості ініціативи суду, вважаємо її прийнятною тільки в непозовних формах захисту.

Специфічним для позовної форми є і спосіб визначення меж доказування. Сторони мають довести ті обставини, на які вони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень. А.В. Юдин, характеризуючи окреме провадження, зазначає, що, виконуючи пасивну роль, суд має констатувати, чи достатньо в справі доказів для того, щоби визнати факт встановленим, чи ні [14, с. 79]. Аналогічний характер має діяльність суду в провадженні із застосування запобіжних заходів. Отже, у позовній та непозовних форм захисту різняться спосіб визначення меж доказування: позовна форма пов'язує виконання обов'язку доказування з перевагою над доказовою діяльністю іншої сторони; для непозовних проваджень межі доказування встановлюються нормативно – законодавством та судовою практикою.

Позовне провадження характеризується своєрідною динамікою розвитку. Специфіка функціональної діяльності суду та інших осіб, що беруть участь у справі, є чинником утворення стадій, які у свою чергу поділяються на етапи. Розгляд ускладнюється за рахунок судових процедур, що мають додаткове процесуальне навантаження. Позовне провадження стало основою формування стадій розгляду в суді першої інстанції та стадій перевірючих (апеляційний перегляд, касаційний перегляд тощо); поділу стадій на етапи звернення до суду, підготовки, розгляду і вирішення справи. Ця структура адекватна для вирішення спору на підставі змагання сторін, з огляду на зосередження уваги на такій частині судової діяльності, як розгляд справи. Якщо ж предмет чи спосіб вирішення є іншим, змінюється відповідно і динаміка розвитку процесуального відношення. Так, розгляд у суді першої інстанції справ про банкрутство відрізняється специфікою динаміки з огляду на визначальну роль судових процедур. Наказне провадження

не передбачає підготовки справи, а етап розгляду заяви про видачу судового наказу та етап її вирішення утворюють єдине ціле; додається стадія скасування судового наказу тощо. Тому для позовної форми властива своєрідна динаміка розвитку процесуального правовідношення за стадіями та етапами, основу якої складає процедура розгляду спору по суті.

Позовна форма передбачає втілення в системі загальнообов'язкових актів. З них один – судове рішення – має основне значення, вирішує спір по суті, встановлює права та обов'язки сторін. До судового рішення ставляться особливі вимоги, оскільки воно не тільки є актом правозастосування та уособленням закону в конкретній ситуації, але й дає сторонам відповідь на їх вимоги, пояснює мотиви та підстави висновків суду, несе ідеологічне навантаження. Інші акти (ухвали) стосуються проміжних та додаткових питань. Така організація системи судових рішень властива тільки позовній формі. Для провадження в справах про банкрутство притаманна своя система судових актів (постанова та ухвали). Наказне провадження відрізняється спрощеними вимогами до судового наказу. Провадження із застосування запобіжних заходів передбачає постановлення тільки ухвал. Таким чином, позовна форма вирішення справи передбачає своєрідну систему судових актів, серед яких виокремлюється основний акт (судове рішення) та додаткові – ухвали.

Висновки. Підсумовуючи викладене, вважаємо, що позовну форму захисту характеризують такі риси:

- участь сторін має активний, вирішальний, взаємний характер;
- розгляд справи будується на основі змагання сторін;
- в основі динаміки розвитку процесуального правовідношення за стадіями та етапами перебуває процедура розгляду спору по суті;
- вирішення справи оформлюється у своєрідну систему судових актів, що складається з основного акту – судового рішення, та ухвал, що мають проміжне і додаткове значення.

Названі риси позовної форми захисту спрямовані на забезпечення її функціональної адекватності предмету судової діяльності, а саме розгляду та вирішенню спору по праву.

Література:

1. Тимченко Г.П. Способи та процесуальні форми захисту цивільних прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Г.П. Тимченко. – Х., 2002. – 203 с.
2. Позовне провадження : [монографія] / [В.В. Комаров та ін.] ; за ред. проф. В.В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 552 с.
3. Добровольский А.А. Основные проблемы исковой формы защиты права / А.А. Добровольский, С.А. Иванова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 159 с.
4. Исаенкова О.В. Иск в гражданском судопроизводстве. Сборник / [О.В. Исаенкова, А.А. Демичев, Т.В. Соловьева, Н.Н. Ткачева] ; под ред. : О.В. Исаенковой. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 216 с.
5. Полянский Н.Н. Проблемы судебного права / Н.Н. Полянский, М.С. Строгович, В.М. Савицкий, А.А. Мельников. – М. : Наука, 1983. – 224 с.
6. Осокина Г.Л. Иск (теория и практика) / Г.Л. Осокина. – М. : Городец, 2000. – 192 с.
7. Колесов П.П. К развитию учения о процессуальных средствах защиты и об иске / П.П. Колесов // Заметки о современном гражданском и арбитражном процессуальном праве. – М. : Городец, 2004. – С. 128–144.
8. Смирнов А.В. Типология уголовного судопроизводства : дис. докт. юрид. наук / А.В. Смирнов. – М., 2001. – 345 с.
9. Сахнова Т.В. О концептуальных категориях исковой защиты (к дискуссии о современном понимании иска) // Арбитражный и гражданский процесс. – 2006. – № 2. – С. 42–47.
10. Рязановский В.А. Единство процесса : [учебное пособие] / В.А. Рязановский. – М. : Городец, 2005. – 80 с.
11. Жирова М.Ю. Исковая природа частного обвинения / М.Ю. Жирова

- ва // Вестник Самарского государственного университета. – 2011. – № 4. – С. 289–295.
12. Тимченко Г.П. Принципи цивільного та адміністративного судочинства в Україні: проблеми теорії і практики : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03 ; 12.00.07 / Г.П. Тимченко ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2012. – 422 с.
 13. Конституционные основы правосудия в СССР / [А.М. Ларин, А.А. Мельников, И.Л. Петрухин, В.М. Савицкий и др.] ; под ред. В.М. Савицкого. – М. : Наука, 1981. – 360 с.
 14. Юдин А.В. Особое производство в арбитражном процессе : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / А.В. Юдин. – Самара, 2002. – 213 с.
 15. Гражданский процесс : [учебник] / под ред. В.В. Яркова. – 5-е изд. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 720 с.
 16. Чудиновская Н.А. Установление юридических фактов в гражданском и арбитражном процессе / Н.А. Чудиновская ; науч. ред. В.В. Ярков. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 192 с.
 17. Коваль В.М. Перспективи впровадження нових форм судочинства в господарський процес. / В.М. Коваль // Вдосконалення судоустрою та господарського судочинства: проблеми і перспективи : матеріали науково-практичної конференції (Донецьк, 12 – 13 квітня 2006 р.). – Донецьк, 2006. – С. 342–345.
 18. Черленяк М.І. Підвідомчість справ господарським судам України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / М.І. Черленяк. – Донецьк, 2008. – 20 с.
 19. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : [монографія] / В.В. Комаров, В.І. Тертишніков, В.В. Баранкова та ін. – Х. : Харків юридичний, 2008. – 925 с.
 20. Решетняк В.И. Заочное производство и судебный приказ в гражданском процессе / В.И. Решетняк, И.И. Черных. – М. : Городец, 1997. – 80 с.
 21. Черемин М.А. Приказное производство в российском гражданском процессе / М.А. Черемин. – М. : Городец, 2001. – 172 с.
 22. Мокроусова Л.М. Порядок рассмотрения гражданских дел неискового производства как специальная гражданская процессуальная форма : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Л.М. Мокроусова. – М., 2009. – 31 с.
 23. Беляневич Е.А. К вопросу о понятии административного иска по процессуальному праву Украины / Е.А. Беляневич // Иски и судебные решения : сборник статей. – М. : Статут, 2009. – С. 230–254.

Талькин Е. А. Черты исковой формы защиты в хозяйственном судопроизводстве

Аннотация. Статья посвящена исследованию черт исковой формы защиты в хозяйственном процессе. Анализируются те признаки, которые воплощают функциональную адекватность исковой формы предмету судебной деятельности, которым является рассмотрение и разрешение спора о праве.

Ключевые слова: исковая форма, хозяйственное судопроизводство, состязательность, судебные акты.

Talykin E. Features claim form in the economic protection proceedings

Summary. The article investigates the claim form protection features in the economic process. Analyzed the characteristics that embody functional adequacy claim form the judicial work, which is the consideration and resolution of the dispute on the right.

Key words: claim form, economic justice, competitiveness, judicial acts.